

КАРПАТСКА РУСЬ

KARPATSKA RUS'

SECOND CLASS POSTAGE PAID AT LINDEN, NJ AND OTHER MAILING ADDRESSES

Ч20 АЛПЕНТАУН Н.ДЖ. 29ГО СЕНТЯБРЯ 2000, ALLENTOWN, NJ, SEPTEMBER 29, 2000, VOL. LXXIII, NO. 20

Нотатки до конференції, що відбулась 1 липня 2000 року в
Зиндранові
Майбутнє Лемківщини

Минуло 55 років після закінчення другої світової війни. За цей період людство зробило колосальний поступ вперед в усіх сферах життя. Особливо вражаючий крок зроблено в науці, в галузі комп'ютерної техніки, в освоєнні космосу. Разом з розвитком науки і техніки, вперед пішли інші сфери життя людства, зокрема культура. Так, як сьогоднішній стан науки ґрунтується на досягненнях вчених попередніх століть: Піфагора, Ньютона, Кюрі-Склодовської, Пулюя, Ю.Кондратюка і тисяч інших, так і культура сьогоднішньої Польщі ґрунтується на культурі попередніх поколінь, особливостей окремих етнічних груп, які населяють Польщу: гуралі, кашуби, мазури, білоруси, жиди, лемки та інші. Втрата будь-якого етносу – це втрата не тільки для держави і її культури, але і несправна втрата для світової цивілізації. Адже коли гине якийсь вид флори, або фауни, вчені б'ють тривогу, заносять в Червону книгу даний вид, ведуть боротьбу за його збереження. А що буде з нашим народом, що чекає Лемківщину в майбутньому?

Сотні лемківських сіл зникли з лиця землі внаслідок трагічних подій 1945-47 років. Сотні тисяч людей, що вирощували хліб, доглядали худобу, птицю, створювали своєю працею добробут держави, були вигнані з рідних домівок, позбавлені права проживання на рідній землі. Кому вони заважали?

Творчий характер лемків, багата народна культура, духовно красиві, витончені, піднесено-привабливі побутові звичаї. Миролюбиві і неконфліктні, в злагоді жили із сусідами: поляками, жидами, циганами та іншими.

Лемківщина дала Польщі і світові вчених, співаків, художників, поетів, політичних та громадських діячів, видатних духовних осіб. В тих нечисленних селах, що залишилися лемків або немає, або їх дуже мало і вони в більшості асимільовані, тому, що не мають умов для розвитку своєї культури, духовності, молитви, мови, писемності, побуту. Ті лемки, що опинилися на західних землях – не в кращих умовах.

Тисячі гектарів території Лемківщини пустує, а вона могла би давати користь народу і державі. Якби історія розвивалась так, як хочуть імператори, то після тотального виселення сотень тисяч лемків зі своїх земель мивже не повинні би існувати, бути асимільованими, втратити генетичну пам'ять. Мабуть національний дух мого народу поступово б нівелювався, знебарвлювався, слабнув і наші славні лемки зникли б з землі святої. Але, слава Богу, не все залежить від можновладців, бо час від часу стаються події, що вивисшуються над ними і їхньою політикою і та стає залежною від вищих закономірностей. Так сталося під час розвалу "імперії зла". Україна і Польща стали незалежними демократичними державами. В результаті - в Україні і в Польщі лемки скористали з цього і створили чисельні лемківські товариства, хори, фонди, музеї, асоціації і т.н. Лемки заявили, що вони не вмерли, що вони живі.

Ми хочемо відродити Лемківщину на Лемківщині, бо ні в Україні, ні на західних землях Польщі її не відродити.

Якщо би польська влада сприяла поверненню лемків на свої етнічні землі, то знайшлись би бажаючі повернутись і обживати покинуті землі, вдихнути в них життя. Вважаю, що для цього потрібна воля Президентів України і Польщі. На жаль, через відсутність української державної еліти в президентському оточенні, Президент, мабуть, і не знає, що в Україні лемки зі своїми проблемами. Так, ми маємо державу, але в цій державі зовсім мало українських душ, наповнених почуттям власної гідності та

Продовження на ст.3

НАША ЛЕМКОВЩИНА

Нашы діды прадіды
Засвоили нам Карпаты,
Вытычили полонины
Построили власны хаты.

Землю матку заорали,
Каменисту, планну рілю,
Же так гарді выглядала,
Як чорнозем на Поділю.

Але у нас задолга зима,
Весна пізна, зимный климат,
То пшениця ся не вродит,
Бо морозу не вытримат.

Зато вівса и компери,
(Ту их зовут "бараболі")
На адзимку, киселицю —
Люде мали все доволі.

Замножили вівці, козы,
Звычайно и грубистый статок,
Змайстрували плугы, возы
И створили сой достаток.

Годували и пацята,
Кролі, качкы, куры, гуси,
Тайі зажили своим житьом,
На своей Лемковской Руси.

Нашы предкы тверды люде,
Руснаками ся называли;
И звычайно русскы назвы
Своим селам надавали.

Устья Русске, Русска Воля,
Руска, реку, Яблония,
И Дубрівка и Свіржова,
Та и Русская Ропиця.

Розмістили свои села
Меж лісами и борами,
В низу хаты окружены
Зелеными кычерами.

Який ліс выкорчували
Так и село называли,
Смерековец, Граб, Ліцины,
Берест, Дубне, Вільшня, Ялин.

Нашы діды и прадіды
Вміли собі раду дати,
Власным умом и розумом
Засвоили сой Карпаты.

Засельли Лемківщину
И культуру в ней створили —
Застали ту лем цілину,
А добробыт нам лишили.

Иван Русенко.

ПЕРВОМУЧЕНИК ЗА ПРАВОСЛАВІЕ
НА ЛЕМКОВСКОЙ РУСИ
о.МАКСИМ САНДОВИЧ

Продовження з газети КР № 19

Я намірявся на слідующий день сділати похорон, но не так ся стало. Отець Дуркот приказали, щоби я вынес труну с каплицы, а если не вынесу, то мене оскаржать до консисторіи, бо мой сын был "шизматик" и его тіло не можна тримати в уніятской каплицы; сказали тоже, же не будуть тіло хоронити.

И що ж я мав робити? Сам похоронив и загревав.

С Сянока мене повідомили, що вы им писали, щоби я поставив о хорошшій памятник. Я хотіл поставити марморовий як ви писали, але наш край не мае мармора, треба спроваджати с заграницы, мі говорили, що мармор спроваджати не можна. О том я написав до Сянока и мі

отписали, що если не можна с мармора, то щоби я поставил с твердого камня. И я поставив. Памятник готовий. Высокій триметровий крест с распятіем. Под крестом в камені уміщена фотографія покойника отбита на порцеляні, сделана в Карлсбраті, а ниспе надпись:

Сей памятник сооружила Американская Православная Русь на могилі мученика о.Максима Сандовича, упокоившогося 6 августа 1914.

Надпись на грубом склі. Обгортка могилы с бентону, 6 столбков и желізны граты.

Що вы дальше схочете робити то я вам не буду перешкоджати. Перенос тіла я не мог так выполнити як вы

предкладали, бо на тое не было розрїшеня.

Я знаю, що памятник поставлений на могилі моего сына позостане на довгій час. Най Вам Господь вынагородит за Ваши труды.

Т.Сандович

* * *

Вот такая, коротко мною составленная исторія жизни, страданій и мученической смерти о. Максима Сандовича. Его прах покоится в его родном селі Ждыни, а его дух жіет в сердцах честного вірующего русского православного народа и жити будет от рода в род.

В.П.Гладик

ТЕПЕР НА ЛЕМКОВ-
ЩИНІ

А тепер смутно, там в Карпатах,
Нигде не звонит в церквах звон,
Не видно там нашего брата
— ани в Высові,
— ани в Лабові,
Вшиткы вон!

Лемковской не чути бесіды,
Затихли пісні серед гор
Лем духы дідов-пра-прадідов
блукают сами
меже горами

С бору в бор.

Гей, нашы лемкы в Кошалині,
В Зеленой Горі плечы гнут,
А в родной нашой Лемковщині
репатрианты
и оккупанты
Всяди сут.

Гей, бідны лемкы выселелы,
От Одры — Нисы по Дон-Бас
А села, поля залишены
опустошали
позарастали
Терньом зас.

20. III. 1959 р.

Карелу С. Т.
в Бориславі

Русенко.

МОЯ ОТЧЫЗНА
(Остатный верш Ивана Русенка)

Моя отчызна — Лемковщина:
Зараз за Саном як за плотом,
За десят годин іду „треном“
А лем годину самольотом.

Моя отчызна, родне село —
То Коростенка под Кычаром;
Не барз далеко — може буде
Да-с осем годин авто-каром.

Отчызна моя в Подкарпатью,
Где місто Кросно, область Ряшов
Єст там халуца, сад и поле,
Лем в чужых руках, уж не наше.

Отчызна моя така близка,
За тыждень часу зайду піше,
Лем мя не пустят без пашпорту,
Бо ник мі вызов не напише.

Не мам до кого ся звернути,
Хоц там zostало люди дуже,
Не мам там сестры ани брата,
Лем вшиткы люде для мя чужы.

Кед бы я мал, люде добры,
Шапку-невидимку,
Поіхал бы-м зараз до хиж,
Хоц лем на хвилинку.

Посмотрити на халуцу,
На тот берег, на ту воду,
На то село где-м ся родил
И где-м играл замолоду.

Посмотрил бы-м на Кычару,
На Порубы на Чешлины,
Сердце бы ся радувало,
На вид родной Лемковщины.

Мила отчызна — не далеко,
Зараз за Саном, як за плотом,
Лем мя не пустят без пашпорту,
Загородили браму дротом.

Загородили вшиткы стежки,
Колючым густым дротом,
А на проходах всюди стоят
Пограничники с кулемьотом.
Лемко Перселенец.

Продовження.

Початок на ст.1

національної самовідданості, отже і мало розвинута потреба захищати цю державу, її честь, її інтереси, в тому числі і українців за межами України. Вихід один – захищати себе самим. Для цього необхідно сконсолідувати всі громадські організації лемків, створити єдиний координаційний центр для сприяння роботи всіх громадських організацій в одному напрямку – відродження Лемківщини. Читач скаже: "Необхідні кошти." Безумовно. Треба створити лемківський банк. І якщо кожен лемко пожертвує один долар для цього, то справа зрушиться з місця. Вважаю, що такий координаційний центр можна було би створити при кафедрі україністики університету, або в Горлицях, або в тамтешній церкві. Найпершим заходом координаційного центру повинна стати вимога до польського Президента і Уряду засудити акцію "Вісла" і договір про обмін населенням між Польщею і УРСР.

Поки ця ідея втілиться в життя, я певний, що так буде, ми зобов'язані зберегти те, що є. Насамперед ми мусимо зберегти і продовжити життя музею Лемківської культури і побуту в Зиндранові. Польська держава чи не має коштів, чи може не хоче фінансувати музей. Він утримується власними коштами директора музею.

Фундація дослідження Лемківщини у Львові виступає з ініціативою: члени Фундації жертвують місячну заробітну плату або пенсію на музей. Просимо лемків не байдужих до майбутнього Лемківщини зробити посильні пожертвування.

Р/р Фундації: 26007301410816 в АК ПІБ
МФО 325633 реєстр. № 20849157

Або в Лемківській церкві у Львові скарбнику пану Я.Дуді.
В Польщі і за кордоном на розрахунковий рахунок музею в Зиндранові.

Я звертаюсь до лемків, де б вони не жили: не будьте байдужі! Вступайте в полеміку, пишiть, пропонуйте свої ідеї.

З повагою і любов'ю голова ФДЛ у Львові
Ярослав Швягла

ЛЕМКОВИНА

ПИСАТЕЛІ И ПОЕТИ:

1. ПАВЕЛ ИЗ КРОСНА

Родился в другой половине XV ст., а умер в листопаді (ноябрю) 1517 р. В літературі польсько-латинської єст он извістний яко "Paulus Crosnensis Ruthenus", "Paul de Crosno", "Paul de Russia". В р. 1500 он достал степень бакалара на краковском университеті, а в шість літ погодивше степень магістра. При кончи 1508 р. выїхал на Венгры до Барадина, а оттамаль вернулса назад до Кракова, где продолжал свою профессорску діяльність аж до р. 1517, коли то ратуючися перед моровом zarazом выїхал до Сянока, где умер от апоплектычного удара. Павел из Кросна был поетом выхованым на латинской культурі. Свои стихотворения начал писати приблизительно от 1500 р. Их єст много. Выданы сут в отдільном сборнику, посвяченом краюну Гавриилу Переми, в Відню 1509 р. Тоты поэзии религийного и світского содержания носят на собі выразный вплив Горация и Овидия. Серед них єст околом 2,500 елегий, а околом 1,500 панегириков, епіграммов и иных ріжных стишков в фалекийских геидекасиллабах, асклепидеях алькайских и сапфицких строфах. Сут там тоже оды и ріжны злободневны стихи, а всі носят отпечаток гуманизма.*)

*) Точны даны относятся до жытя и діяльности Павла из Кросна можна найти у:

H. Galle — "Zarys dziejów literatury polskiej", Warszawa 1913. — Dr. Bronisław Krucekiwicz: "Rozprawy wydziału filologicznego Akademii Umiejętności" R. XII. s. 111. — Władysław Sarna: "Opis powiatu krośnieńskiego, str. 331-335.

2. ДАМЯН ЛЕВИЦКИЙ

Жыл в половині XVIII ст. Походил родом з Новой Веси, новосандецкого повіта, где його отец был священником. Он уложил: "Сборник духовных стихов и пісней". Рукопись обнимат 326 аркушей письма. Серед них находится также ода (кант) на полтавску побіду. Світскы пісні писал любовного содержания. Оцінку тых стихов и пісней обробил профессор киевского университета д-р Юлиан Яворский в своем сочинении п. з. "Новыя данныя для исторіи Старинной малорусской пісни и вирши", Львов 1921.

3. ВЛАДИМИР ХИЛЯК

Родился 15 липня 1843 р. в Верхомлі Великой, новосандецкого повіта, где його отец Игнатий был священником. Мати його Ефрозиния з дому Парилонна, умерла коли он мал заледво два roky. Народну школу и 6 клас гимназиальных окончыл в Новом Санчі, а потом перенюся до Пряшова, на Венграх, где докончыл науки гимназиальны. Богословие кончыл в Перемишли. Был священником на кількох парафиях, а то: в Долинах, Избах, Бортном и в Литыні, где умер дня 13 червця (июня) 1893 р. Сочинения свои подписовал або своим именем и нависком або псевдонимами: "Нелях, Я сам, Лемко-Семко, Нькій, Иероним Аноним, Quidam, В." Владимир Хилыак был плодовитый писатель. Своими повістями с народного жытя прославился скоро серед наших гор. До його лучших произведений належат: 1) "Польский патриот", (1872)**), "Влечение сердец" (1874), 3) "Супружество и 4 факультеты", (1870), 4) "Русская доля" (1880), 5) "Великий перекинчик в малом розмірі" (1881), 6) "Шибеничный Верх" (1883), 7) "Да не примеши

имени Господа Бога твоего все" (1888), 8) "Послѣдняя чарка" (1888), 9) "Сем бѣд за один обѣд" (1888), 10) "Счастье не в грошах" (1889), 11) "В грѣсѣх и наказаніе" (1889), 12) "Первая любовь" (1891), 13) "Не судите, да не судимы будете" (1893), 14) "Женитьба по розсіянности" (1893). Интересны сут його новелі: "На Андрея", "Смерт и жена от Бога", "Чи рыдати, чи смѣяться", "Упрямы старики", "Почтовой рожок", "Небоженька лучшая была", "Мой блаж. памяти дяк", "По совѣту врача", "Не только жену, но и тещу выбирай", "Причина и послѣдствие", "Заручины на болотѣ", "Не все равно", "И смѣшно и жалко". Веселы рассказы Вл. Хилыака полны жытя и скорой спостерегалности: "Также ювилей", "Кляра Милич Тургенева", "Рыба", "Познал свою жену". Сатыры: "На що русскіи очи дивлятся", "О ростѣ чловѣческом". Фелетоны: "Съ Новым Годом", "Я и она", "Предсказанія на 1876 год", "Дѣдушки и бабушки", "Кумедія и чудасія", "Мудрое письмо русского дурака", "Поединок", "Львовский провинциальный Синод", "Воды в Высовѣ".

Сочинения Владимира Хилыака были печатаны за границьом в ріжных русских журналах, як в "Славянком Віці", в "Русском Вістнику", в "Илюстрованом Свѣті" и иных. О трудах Владимира Хилыака написал наукове розслідувание русский ученый и критык А. Пыпин, академик.

Полне выдание творов Вл. Хилыака вышло во Львові, оброблене через Академический Кружок.

4. КЛЯВДИЯ АЛЕКСОВИЧ

Родилася 20 листопада (ноябрю) 1830 р. в Красном, кроснянского повіта, где ей отец Иоанн был священником. Мати была дочком священника Трохановского, пароха в Грабі. Родиче ей умерли в дитинячих літах и она выховувалася у свого діда епископа Томы Полянського в Перемишли, где окончыла педагогичный курс у сестер Бенедиктынок. Потом была діятельным членом "Сестричества", основаного еп. Полянским в Перемишли. Она основала тоже о-во "Русских Дам" во Львові и "Пансион" для русских дівчат. Была активным членом о-ва Мих. Качковського и о-ва Муза. Умерла в р. 1916. Тіло ей спочиват в гробниці галицко-русских писателей и журналистов.

Клявдия Алексович написала: "Пісня Ольдины" (1860), "Запомороченая", пьеса, котра с великим успіхом перейшла лемковскы сцены. "Народное повѣріе на великой Руси". (для школьных дітей), "Заклятый медвѣдь" (народна сказка), "Дві сестрички", "Арендар" (народны пьесы), "Андрею, лен сію, дай мѣ Боже знать, с кѣм го буду брать" (фарса*).

*) История О-ва "Русских Дам" во Львові, Коломыя 1905.

5. О. ВАСИЛИЙ ЧЕРНЕЦКИЙ

Родился в р. 1837 в Волі Цеклинской, ясельского повіта. Был священником. Написал "Згадки з 1846 года", в котрых яко очевидец описал різную польской шляхты на Мазурах польскими хлопами во главі з ватажком Шольом.

ЗАВЕРУХА НА ЛЕМКОВИНІ

HECTOP BOЛЧAK

Продовження з газети КР № 19

СЦЕНА 8.

Михаил, Марина и два легионы, (входят и роззерают).

1. Легион: Газдо, где ваш сын?

Михаил: Таж вы знате, што мой сын при войску! Таж сте го сами насилу забрали. Уж буде близко два місяцы, як служит при войску.

2. Легион: Брешеш, русіне, он ест в дому!

Михаил: Што вы, панове, бесідуєте? Што вы ся чепяте за мого сына, як вы го сами поймали и скутого повели до войска? И чо-го вы тепер мене звідуетесь, где мой сын? Звідуйтеся тых, в чий руки сте го отдали.

2. Легион: Не пыкуй, старый, бо мы знаме, што он в дому.

Михаил: Як вы так знате, то чом собі го не найдете и не возмете, лем ся мене просите?

1. Легион (ударил Михаила кольбом): Ты старый псе, будеш ты иначе співати, лем ты пан комендант в свои руки достане.

2. Легион (до Марины): Стара чаровницо, где твуй сын? (ударил ей кольбом).

Марина: Божеську святыи, може уж на войні забитый, або што? (плаче).

1. Легион: Ходзь Антек, мы их найдеме. (Выходят).

СЦЕНА 9.

Михаил и Марина.

Михаил: Скарана година! Тепер не буде уж пред нима спокою в хыжі. Кажду годину ту будут зазерати. А ты, стара, зрыхтуй дашто веце, штобы взяти рано на поляну, бо знаш, што их тепер веце.

ЗАНАВІС.

АКТ ТРЕТИЙ

(Ліс, вчасным раном. Под деревами спят пару дезертеров прикрытых гуньками. Петро и Ваньо вертают. Леона и Максима нее).

СЦЕНА 1.

Ваньо, Петро, Стефан и другы дезертере.

Ваньо: Петре, треба буде их побудити, бо уж білий день.

Петро (кричит): Хлопці, вставайте, бо уж день!

Ваньо (иде, рушат их): Вставайте, хлопці! (Хлопці будяться, сідають).

Петро: Та як? Выспали сте ся?

Стефан: Дост ем ся выспал, хоц я бы спал все, аж покаль ся тота заверуха не покочит.

Петро: Правда, як бы то добри было то-ту заверуху преспати? Што-ж, коли не дадут.

Ваньо: А где то наш Леон?

Петро: Леон уж не так думат, як Стефан, штобы заверуху преспати. Он заверухі просто в очи смотрит. Он там дагде в селі легионам пакости робит.

Петро: А вы знате, хлопці, што в селі ціла компания войска?

Стефан: Ого, видно будут ся брати твердо.

Ваньо: Та што нам можут зробити? Штобы вылапати всіх дезертеров по наших лісах, то им треба цілий корпус. (Смотрит в торону): Смотте, кто то иде? (Всі всмотряются).

Петро: Може Леон або Максим.

Стефан: Лем ци часом не легионы?

Ваньо: Певно легион! Польску шапку мае и карабин!

Петро: Ей, дебы там еден легион сміл ку нам луцатися. Таж легион не такий глупый, знае, што го в лісі чекат.

Стефан: Але их може идти веце, лем россыпаны по лісу.

Ваньо: Не страхайтесь, я уж вижу, што то Леон. По ході го познаю.

Стефан: Леон!

Петро: Леон!

Стефан: Он нам даяку повину зо села песе.

Ваньо: А може дашто на снідаю.

Петро: Ваньови уж слипа летит.

СЦЕНА 3.

Тоты и Леон, в польской шапке с карабином и торбом, входят.

Леон: Но и як, хлопці? Выспали сте ся? А вы знате, што в селі войско?

Петро: Знаме. А мы уж утікати хотіли, коли змеґтя здалека виділи. Думали зме, што легион.

Леон: Но, не легион, лем його шапка, торба и карабин.

Ваньо: Штоси с тобом было.

Леон: Но, зомном нич не было, лем з легионом. Прихожу я до хыж, а замном легион. Чатувал деси псинара за углом. Стуй, кричит, бо стржелям. Што-ж было робити, треба было стояти. А он ми ту з ланцужками на руки, фрас такий. А я втоды мах легиона, и по справі. Взял карабин, шапку и торбу и ем ту.

Ваньо: А може хліб ест в той торбі!

Леон: Ніг хліба, лем папиря.

Стефан: А яке папиря, може даяке важне.

Леон: Дораз посмотриме. (Выберат папиря, смотрит): Доправды важне, не лем для них, але и для нас: "Спис дезертеров!" Ту спис дезертеров зо Смерекивца, ту с Квятони, та ту певно и наш спис буде. (Переберат): Ого, аде о! (Читат по тихы, потом переае хлопцям): Перечитайте собі свои имена. Тоты списы ся нам так придадут, як и им.

(Чути гуканя пастухов. Леон свище на пальцах).

Ваньо: Пастухы ту, дашто ся от них довідаме.

СЦЕНА 3.

Тоты и Владимир з бичом в руках входят:

Петро: Владимир, повіч нам, што чувати в селі?

Владимир: Войско пришло.

Леон: Вельо го ест?

Владимир: Вечером пришла една компания, а тепер друга. Росходятся по других селах. Повідають воякы, што так долго будут стояти по селах, покаль всі дезертере не поддадутся. А газдове их мусят кормити. А до твоей хыжи, Леон, напакували полно вояков.

Леон: Бідна сестра...

Стефан: Та як их по селах полно, то они и по лісах за нами зайдут.

Леон: Може и зайдут, але нам нич зробити не можут. Лем, хлопці, заховаймеся мудро. Не стріляйме так отразу. Стараймеся з гущика на одного двоих, тай шапку, торбу и карабин з него, а сам легион най иде з боґом.

Стефан: Гей, Владимир, а ты не знаш, где Максим повертал в нocy?

Владимир: Максим был в селі в нocy, але не знам, где пропал.

Леон: Хлопці! Легионы, утікайте!

(Всі зрываються, утікуют, лем Петро запозднил).

СЦЕНА 4.

Два легионы влітуют на сцену с карабинами в руках.

1. Легион (ловит Петра): Мам це пташку!

2. Легион: Тржимай го, Войтек! (Сам біжит за другима).

Петро (вырывает): Пуст мя!

1. Легион: Почекай, дай лапы! (Хоче го скути, але тымчасом выскакуют Леон и Стефан зо заду и вырывают му карабин): Цо то?

Леон: Ніц то! Давай шапку и торбу.

Петро: Дякую, Леон. А другий легион где?

Леон: И другого ся уж не страхай, он уж тиж оголений.

Ваньо (приводит другого легиона без карабина, шапки и торбы): Аде о, и другий.

1. Легион (до другого): И цо teraz з нами бендзе?

2. Легион: Матко боска!

Леон: Ніч такого з вами не буде, бо вы тому не виноваты, што сте такы глупы, бо як бы сте мали кус хлопского розума, то бы сте тримали с хлопами, а не служили панам, будували бы сте Польшу хлопску, а не панску. Идте повічте тото своим товаришам воякам полякам, што як они будут воювати против панов, то нас не треба буде по лісах глядати, мы сами придеме.

1. Легион: Та хоць чапки нам дайте.

Леон: Зайдете и без шапок. Тепер, хлопці, в ліс, бо их ту може веце придти.

(Хлопці пропадають в лісі).

СЦЕНА 5.

1. Легион и 2. Легион (стоят и позерают долго на себе).

1. Легион (драпеся по голові): Віш, Мацек, тен хлоп добрже поведзьял...

2. Легион: Цо ты, Войтек! То большевик, псякреф!

1. Легион: Мувиш, же большевик. Та видаць, цо он не таки, як повядаюм. Повідз, Мацек, правде: Моглі они нас забіць?

2. Легион: Та могли.

1. Легион: Ты бысь их забил?

2. Легион: Я бы забил.

1. Легион: Но то ктуры з вас лепшы?

2. Легион: Войтек, це муф бздурь. Ходзь мы замельдоваць, цо се з нами стало.

1. Легион: И достаць паре раз в зсмбы.

2. Легион: Ціхо, ктось идзе. Якась дзівка.

Далій буде.